

Nigel Cawthorne

VIAȚA AMOROASĂ
A MARILOR
DICTATORI

Traducere de Cristina Iacob și Gabriel Stoian

CORINT

În seara asta nu, Joséphine

Sexul este „dăunător societății și fericirii individuale a bărbaților”, scria tânărul Napoleon – ce-i drept, pe atunci era și destul de confuz. Este posibil chiar ca primele lui experiențe sexuale să nu fi fost de natură heterosexuală.

La școala militară din Brienne, Napoleon, pe atunci în vârstă de paisprezece ani, era bine-cunoscut pentru incapacitatea de a-și face prieteni. Cu toate acestea, a avut o relație foarte apropiată cu tânărul Pierre François Laugier de Bellecour, un aristocrat chipeș din Nancy. Se zvonea că Pierre François era, în jargonul de la Brienne, o „nimfă”, Napoleon devenind gelos în momentul în care Pierre și-a extins cercul social. Așa că i-a cerut lui Pierre François să-l asigure că este, în continuare, cel mai bun prieten al său.

Cei doi au mers împreună la École Militaire din Paris. Pierre François a fost aproape imediat atras în cercuri de homosexuali, așa că Napoleon a încheiat relația de prietenie și i-a interzis lui Pierre François să-i mai vorbească vreodată. Mai mult decât atât, i-a adresat o scrisoare ministrului de război, în care îi sugera că „rigorile tineretului spartan” ar trebui introduse în academiile militare, însă a fost sfătuit să abandoneze subiectul.

În timp ce era încartiruit la Valence, în 1785, sublocotenentul Bonaparte, în vârstă de șaisprezece ani, a avut o relație apropiată cu doamna du Colombier. Aflat la mare depărtare de casă, Napoleon și-a găsit alinarea în comportamentul matern al acestei doamne de vârstă mijlocie. Ea avea o fiică frumoasă, Caroline, și, în vara anului 1786, cei doi s-au îndrăgostit.

30 de ani mai târziu, în timpul exilului din Insula Sfânta Elena, Napoleon își amintește de povestea lor de dragoste: a fost „cea mai inocentă din lume. Deseori obișnuiam să plănuim mici întâlniri; îmi amintesc de una, care a avut loc într-o dimineață, la răsărit, în mijlocul verii. N-o să vă vină să credeți, dar singura noastră bucurie atunci era să mâncăm cireșe împreună”.

La 20 de ani după acea vară idilică, Napoleon i-a scris Carolinei și cei doi s-au întâlnit la Lyon. Ei abia îi venea să creadă că soldățelul slab pe care îl știa ajunsese acum împărat. „Îi urmărea fiecare mișcare cu o atenție care părea că izvorăște din adâncul sufletului ei”, își amintește un curtean.

Dar în ochii lui Napoleon tânăra și frumoasa iubită de odinioară se transformase într-o casnică grasă și plictisitoare. Deși regreta enorm că aranjase întâlnirea, i-a oferit soțului ei un post în guvern, i-a avansat fratele în gradul de locotenent și a numit-o pe Caroline doamnă de onoare a mamei lui, *Madame Mère*, cum i se spunea în mod oficial.

Napoleon și-a pierdut virginitatea la vârsta de optsprezece ani, cu o prostituată pe care a cunoscut-o în Palais-Royal, cartierul rău famat din Paris. A fost un act intenționat – „*une experience philosophique*” (o experiență filozofică) – după

cum scria acesta în notițele sale. În timpul Revoluției Franceze, Palais-Royal devenise un loc rău famat. Prostituatele de lux ocupau camerele de la mezanin. Așezate în dreptul ferestrelor în formă de semilună, acestea se aplecau spre stradă și abordau trecătorii sau adoptau poziții sugestive. Cele care erau mai cunoscute în breaslă împărțeau oamenii pe stradă, prin intermediul unor mesageri, broșuri în care erau prezentate „specialitățile” și tarifele practicate, în timp ce prostituatele mai ieftine se expuneau în grădinile din exterior.

Tânărul Napoleon tocmai recuperase o soldă restantă. Tre-când prin grădinile din Palais-Royal, și-a dat seama că devine „agitat de sentimentele puternice care caracterizau acel loc, uitând complet de frigul de afară”. Își amintește că a fost oprit de o tânără delicată, căreia i-a explicat natura filozofică a misiunii lui. Se pare că aceasta era obișnuită cu tineri înflăcărați aflați în căutarea unor asemenea experiențe dificile. Napoleon a întrebat-o cum și-a pierdut virginitatea și de ce a ales să fie prostituată. Povestea ei era una obișnuită – fusese sedusă de un ofițer, alungată din casă de către o mamă înfuriată, atrasă la Paris de un alt ofițer și lăsată să-și poarte singură de grijă. Încheind povestirea, fata i-a sugerat lui Napoleon să se întoarcă împreună la hotel. „Ce să facem acolo?”, a întrebat el, naiv. „Haide, i-a spus ea. Ne încălzim puțin, apoi îți voi oferi plăcere.”

Pentru Napoleon, experiența a fost dezamăgitoare și l-a făcut să rămână foarte timid în prezența femeilor.

Un zvon foarte răspândit susținea că Napoleon avea un penis foarte mic. Așa susține raportul autopsiei realizate de britanici și este, probabil, mai degrabă propagandă. Pubisul

lui a fost descris ca având un aspect feminin, asemănător „muntelui lui Venus”; nu avea niciun fir de păr pe corp, pielea era albă și fină, iar formele pline și rotunde ale pieptului „ar fi fost un motiv de mândrie pentru multe dintre reprezentantele sexului feminin”. Penisul lui a fost prelevat și conservat; în 1969, a fost scos la licitație de Casa Christie. Organul, denumit în mod elegant de către organizatorii licitației „tendonul lui Napoleon”, era foarte mic și neplăcut la vedere. Dar cum să arate „prezentabil” după 150 de ani?

La douăzeci și cinci de ani, Napoleon se îndrăgostește pentru prima oară de Désirée Clary, o frumusețe celebră. Îi spunea Eugénie, considerând numele Désirée prea vulgar. Era suplă, avea părul închis la culoare și toate trăsăturile pe care Napoleon le căuta cu ardoare la femeie – mâini și picioare mici –, dar și o zestre generoasă. Fratele lui se însurase cu sora mai mare a lui Eugénie, iar Napoleon spera că asta îi va netezi calea. Însă în momentul în care și-a făcut cunoscute intențiile de căsătorie, părinții înstăriți ai lui Eugénie au hotărât că un Bonaparte sărac este mai mult decât de ajuns în familia lor.

Napoleon nu s-a dat bătut. A continuat relația cu Eugénie, în mare parte prin corespondență. Ea locuia la Marsilia, împreună cu părinții, în timp ce el trăia la Paris. Scrisorile pe care Napoleon i le trimitea erau pasionale. I-a scris chiar și o poveste de dragoste, intitulată *Clisson et Eugénie*, pentru a-i demonstra profunzimea sentimentelor sale. Este povestea unui tânăr războinic strălucit, Clisson, care moare eroic pe câmpul de luptă, după ce află că soția lui, blânda Eugénie, s-a îndrăgostit de prietenul lui cel mai bun.

„Uneori, aflându-se pe malurile strălucitoare, argintate de steaua dragostei, Clisson se abandona dorințelor și tumultului său sufletesc”, scria Napoleon. „Nu se putea desprinde de priveliștea dulce și melancolică a nopții, sub clar de lună. Rămânea pe loc, până când ea dispărea, iar visul îi era înghițit de întuneric. Petrecea ore în șir meditănd în adâncul unei păduri, iar seara rămânea, pierdut în visare, în lumina argintie a stelei dragostei, până la miezul nopții.”

Cine poate spune că tiranii sunt lipsiți de suflet? Chiar și în perioada exilului din Insula Sfânta Elena, Napoleon își amintea de Eugénie ca de „prima iubire”. Cu toate astea, și-a retras, pe neașteptate, cererea în căsătorie. În scrisoarea trimisă lui Eugénie, Napoleon i-a spus că, într-o zi, sentimentele ei față de el se vor schimba cu siguranță. Drept urmare, nu o poate obliga să păstreze jurământul unei iubiri eterne. În momentul în care va simți că nu-l mai iubește, trebuie să-i mărturisească. Și, dacă se va îndrăgosti de altcineva, trebuie să dea frâu liber sentimentelor sale. El ar înțelege.

Eugénie a fost distrusă. „Tot ce-mi rămâne acum este speranța că voi muri”, îi scria ea. Însă după un timp și-a revenit și s-a căsătorit cu Jean-Baptiste Bernadotte, un militar cu o carieră promițătoare. El avea să devină mareșal al Franței și, în 1810, regele Suediei. Eugénie a devenit regina Suediei, iar urmașii ei ocupă tronul suedez și în ziua de azi.

Dornic să se însoare, Napoleon își îndreaptă atenția către femeii mai în vârstă. Deși a formulat cel puțin cinci cereri în căsătorie – una adresată domnișoarei de Montansier, în vârstă de șaiszeci de ani –, hainele ponosite nu făceau din tânărul Napoleon pretendentul ideal. Pe cap purta un bicorn, iar

părul lung, neglijent pudrat, îi cădea pe umeri, peste gulerul mantalei. Cizmele erau ieftine, nelustruite, și refuza să poarte mănuși, considerându-le „un lux inutil”. În realitate, nu-și permitea un asemenea lux. Mai mult, era teribil de plictisitor, deseori având ieșiri neplăcute împotriva nelegiuirilor aristocrației.

Madame Permon a fost una dintre puținele femei care i-au permis lui Napoleon să participe la recepțiile sale, însă numai pentru că era, la fel ca și ea, corsican. Acolo, Napoleon și-a petrecut timpul dansând cu fiica doamnei Permon, Laure. „Pe atunci, inima lui Bonaparte era capabilă de devotament”, scria Laure.

Norocul lui Napoleon s-a schimbat după ce a înfrânt, cu salve de tun, rebeliunea regaliștilor pregătiți să mărșăluiască împotriva Convenției Naționale. Dintr-odată, Napoleon a devenit „salvatorul Republicii” și a fost avansat general de divizie. A primit o uniformă nouă și s-a mutat din hotelul sărăcăcios într-o casă din Rue des Capucines. Avea chiar și propria trăsură.

După moartea lui Monsieur Permon, Napoleon a început să viziteze casa regulat, pentru a o consola pe văduvă. Într-o zi, profitând că se aflau singuri în cameră, i-a propus să se înrudească. Fiul ei, Albert, a sugerat Napoleon, ar trebui să se însoare cu tânăra și frumoasa lui soră, Pauline. Madame Permon i-a răspuns că e posibil ca Albert să-și fi făcut deja alte planuri.

Atunci, a sugerat Napoleon, Laure ar trebui să se căsătorească cu fratele lui, Jerome. Madame Permon îi spune că sunt prea tineri. Într-un final, Napoleon a propus ca ei doi să se căsătorească. Ar aștepta, desigur, să treacă o perioadă de timp decentă pentru doliu.

Madame Permon a luat cererea lui în căsătorie ca pe o glumă. Ea avea patruzeci de ani și se considera mult prea în vârstă pentru el. Dar propunerea lui fusese cât se poate de serioasă. După ce a fost refuzat, nu a mai vizitat-o niciodată.

La scurt timp, Napoleon a cunoscut-o pe Marie Josephe Rose Tascher-Joséphine de Beauharnais. Fostă vicontesă în Martinica, la treizeci și doi de ani, fusese închisă, iar soțul ei ghilotinat, în timpul Terorii. După eliberarea din închisoare, ca toți locuitorii Parisului, era hotărâtă să se distreze.

Orașul era într-o frenezie a dansului. Au fost deschise peste 600 de săli de dans. Hotărâte să dea uitării regulile impuse în timpul Revoluției, femeile au început să-și poarte părul *à la guillotine*, tuns scurt sau prins în coc, lăsând expusă zona gâtului. Pentru a da o notă macabră, obișnuiau să poarte la gât panglici de culoarea roșului sângeri. S-a organizat chiar și un *Bal à la victime*, unde au fost invitate doar rudele celor ghilotinați.

Joséphine l-a lăsat pe fiul său, Eugène, în vârstă de treisprezece ani, în grija generalului Hoche, fost iubit și care fusese, la rândul lui, în închisoare. A început să împrumute bani pentru a duce o viață extravagantă, cheltuindu-i pe trăsuri, mobilă, mâncare exotică, flori și haine la modă.

Cu un trup zvelt și bucle castanii bogate, Joséphine avea înfățișarea seducătoare perfectă pentru noul stil *Directoire*. Chiar dacă nu a fost ca prietena ei, Madame Hamelin, care se plimba cu pieptul gol pe Champs-Élysées, apărea deseori cu brațele dezgolite și, practic, cu sânii descoperiți, purtând rochii transparente și ciorapi de culoarea pielii.

Joséphine s-a folosit de farmecul personal pentru a-i convinge pe cei cu autoritate în domeniu să-i înapoieze proprietatea

care îi fusese confiscată în timpul Terorii. Sigiliul de pe apartamentul său din Paris a fost înlăturat, iar hainele, bijuteriile și mobila i-au fost restituite. I-a fost permis chiar și accesul în castelul răposatului soț și a primit despăgubiri generoase pentru mobila, argintăria și cărțile care fuseseră deja vândute. A primit, de asemenea, despăgubiri pentru caii și echipamentul pe care soțul ei i-a pierdut când a fost înlăturat din funcția de comandant al Armatei Rinului. Joséphine și-a făcut foarte multe relații importante. După Revoluție, obișnuia să se culce cu bărbați influenți, iar serviciile secrete franceze o plăteau pentru a le da informații obținute din conversațiile purtate cu aceștia în intimitate. Era o vorbă, pe atunci, despre Joséphine, care spunea că natura a fost extrem de generoasă cu ea, „asigurându-i, sub buric, toate resursele necesare pentru a se întreține”.

Una dintre cele mai apropiate prietene ale lui Joséphine era Thérésa Cabarrus de Fontenay*, care fusese și ea închisă. Era fiica unui bancher spaniol și oferea favoruri cu atâta generozitate, în special în cercurile înalte, încât se spunea că devenise „proprietatea statului”. A fost amanta omului de afaceri Gabriel Ouvard, a ministrului Jean Tallien, cu care a fost măritată o scurtă perioadă, și chiar a directorului Paul Barras.

Barras era un fost aristocrat care s-a alăturat Revoluției când a știut sigur care va fi tabăra câștigătoare. A sprijinit regimul Terorii, apoi, la momentul potrivit, a pus la cale înlăturarea lui Robespierre. A devenit cea mai importantă persoană din Parisul postrevoluționar și locuia în Palatul Luxembourg, unde ducea o viață la fel de luxoasă și extravagantă ca aceea din saloanele perioadei de dinaintea Revoluției. Gusturile lui,

---

* Cunoscută sub numele de Madame Tallien (1773–1835) – n. red.

remarca un contemporan, erau ca ale unui „prinț bogat, extravagant, strălucit și desfrânat”.

Thérèse i-a făcut cunoștință lui Joséphine cu Barras – ce-i drept, amândouă dansaseră dezbrăcate pentru el. Când Barras s-a plictisit de Thérèse, Joséphine i-a luat locul în patul lui. O parte din cunoștii ei au fost șocați de ceea ce făcea, însă lui Joséphine i se părea perfect normal. Atât soțul, cât și frațele ei fuseseră infideli, iar una dintre mătușile sale se culcase cu socrul ei. În plus, Barras era un bărbat foarte atrăgător.

Joséphine era departe de a fi genul de femeie pe care îl căuta Napoleon. Acesta era îngrozit de felul în care bărbați puternici ajungeau să fie manipulați de către femei iresponsabile și lipsite de orice morală.

„Femei găsești la tot pasul”, îi scria Napoleon fratelui său, „aplaudând la teatru, plimbându-se în parc, citind în librării. Aceste creaturi adorabile pot fi întâlnite chiar și în camera de lucru a omului înțelept. Este singurul loc din lume în care acestea merită să se afle la cârma statului. Bărbații sunt înnebuniți după ele, nu se gândesc la nimic altceva și trăiesc doar de dragul lor.”

Datorită poziției sale de comandant al Armatei din Interior, Napoleon era acum invitat la toate recepțiile importante. Cu toate că părerile erau în continuare împărțite, în ceea ce privește farmecul său personal, unele femei erau impresionate de trăsăturile lui grecești și de ochii mari, care parcă străluceau de fiecare dată când vorbea.

„N-ai fi ghicit niciodată că e militar”, scria una dintre ele. „Nu avea nimic elegant, arogant, nimic dur.” Cele mai multe erau de părere că era foarte slab.